

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН,
ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної роботи
Майя НІКОЛАСВА
« *Майя* » 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРАЇНОЗНАВСТВО

Рівень вищої освіти: *Перший (бакалаврський)*

Спеціальність – 292 «Міжнародні економічні відносини»

Галузі знань – 29 «Міжнародні відносини»

Освітньо-професійна програма: ОПП «Міжнародні економічні відносини»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»

2022–2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Країнознавство» для спеціальності 292 – міжнародні економічні відносини

Розробники: КОЧ Світлана Вадимівна – доктор політичних наук, професор кафедри політології.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин ФМВПС

Протокол № 1 від "29" серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ (д.ф.н., проф. Василь ПОПКОВ)

Погоджено із гарантом ОПП _____

(Наталя МАСЛІЙ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету МВПС

Протокол № 1 від "30" 08 2022 р.

Голова НМК _____ (к.п.н., доц. Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № 1 від "28" 08 2023 р.

Завідувач кафедри _____ (д.ф.н., проф. В.В.Торієв)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від "_____" _____ 202__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

ЗМІСТ

	Опис навчальної дисципліни	
	Мета та завдання навчальної дисципліни	
	Зміст навчальної дисципліни	
	Структура навчальної дисципліни (денна / заочна)	
	Теми семінарських занять	
	Теми практичних та лабораторних занять	
	Самостійна робота	
	Методи навчання	
	Форми контролю та методи оцінювання	
	Критерії оцінювання результатів навчання	
	Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти	
	Методичне забезпечення	
	Питання для підготовки до підсумкового контролю	
	Рекомендована література до вивчення курсу	

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2 ІНДЗ – дослідження та презентація спеціальної теми.	Галузь знань 29 – міжнародні відносини Спеціальність 292 – міжнародні економічні відносини Рівень вищої освіти: бакалавр	Нормативна / за вибором (ВНЗ/студента)	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	1-й
		<i>Семестр</i>	
		2-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
		16 – год.	4 – год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 – год.	4 – год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 – год.	82 – год.
		у т.ч. ІНДЗ*: - 30 год.	
		Форма підсумкового контролю: залік	

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.

КОД дисципліни в ОПП «міжнародні економічні відносини» – ОКЗ

Дисципліна включена до переліку обов'язкових освітніх компонентів (ОК) освітньо-професійної програми (ОПП) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 292 – міжнародні економічні відносини

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти комплексного уявлення про історичні, політичні, економічні та цивілізаційні закономірності розвитку сучасної політичної карти світу, а також формування у студентів системного уявлення про процеси трансформації територіально-політичних утворень та систем.

Основними завданнями дисципліни є: 1) пізнання соціально-економічних, політичних процесів, які обумовлюють різноманіття типів акторів на міжнародній арені, просторової організації країн як результату взаємодії їх територіальних елементів, суспільного і природного характеру, а також аналіз особливостей трансформації сучасної політичної карти світу; 2) формування у здобувачів вищої освіти здатності до аналізу складних територіально-політичних систем та територіально-політичних утворень, що мають відображення на політичній карті, або претендують на нього; 3) визначення наукових напрямків, підходів, методів для вивчення динаміки розвитку етнокультурної, соціально-економічної, політико-правової карти світу; 4) визначення міждисциплінарного зв'язку в процесі пізнання процесів країноутворення між: історією, соціальною географією, лімологією, міграціологією, демографією, етнологією, економікою, геополітикою, юридичною антропологією, та ін.; 5) реконструкція процесу розвитку країноутворення, типологія процесу; 6) встановлення особливостей територіальної організації суспільства та типів адміністративно-територіального устрою сучасних країн; 7) визначення особливостей встановлення та існування сучасних політичних кордонів; 8) аналіз процесів регіоноутворення на різних етапах соціально-політичного розвитку; 9) аналіз процесу трансформації критеріїв визначення ієрархії регіональних систем; 10) вивчити правила розмежування понять «державне утворення», «адміністративне утворення», «політичне утворення», «державоподібне утворення», «країна»; 11) дослідження історичних та сучасних типів залежності територіально-політичних утворень; 12) компаративний аналіз особливостей формування і морфології державної території країн різних регіонів (політико-географічне положення країн; регіонів і центрів, периферій, класифікація країн за площею та чисельністю; визначення характеру політичного сусідства, проблеми виходу до моря і використання міжнародних транспортних шляхів); 13) дослідження критеріїв класифікації міжнародних кордонів за сукупністю ознак (основи лімології; аналіз структури, форми, походження, функції кордонів); 14) аналіз сучасних правил делімітації, демаркації, редемаркації кордонів; 15) дослідження характеру та причин актуальних територіальних спорів; визначення спірних території світу; 16) аналіз соціально-демографічних процесів та демографічної політики країн світу; 17) здійснити расово-антропологічну, етноконфесійну та мовну класифікацію народів світу; 18) встановлення класифікацію країн за типом етнолінгвістичної однорідності, «мовних ситуацій» в регіонах та країнах світу; 19) встановлення класифікації країн за типом етнорелігійної однорідності, за індексом Герфіндаля – Хіршмана, за типом форми правління, політичного режиму, соціально-економічного розвитку; 20) здобуття навичок комплексного аналізу впливів географічного та інших чинників на політичний розвиток територіально-політичного утворення.

Предмет навчальної дисципліни – актуальні питання країнознавства: формування сучасної політичної карти світу, процеси інституалізації та трансформації територіально-політичних утворень та систем, типологія політичного простору за ознаками політичних режимів, інтеграційних умов та форматів, культурно-цивілізаційних та правових стандартів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних компетентностей: **Інтегрально компетентності (ІК):** Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальних компетентностей (ЗК):

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини громадянина в Україні;

Спеціальних (фахових) компетентностей (СК):

СК1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

СК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин;

СК3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку;

СК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції;

ПРН 10. Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку;

ПРН 15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати методологічними принципами та методи наукових політико-географічних, соціально-культурних та економіко-політичних досліджень; принципи соціально-культурного та політико-економічного аналізу народонаселення; розуміти закономірності впливу етнологічних та демографічних чинників на перебіг процесів просторового розвитку та конструювання політичних просторів; основами регіоназнавства (знати чинники виокремлення регіонів світу); основи лімології (знати конфігурацію, походження, історію, функції кордонів; типи територіально-політичних систем); принципи територіальної організації суспільства, державного устрою і закономірності регіональної політики; взаємозв'язок етнічних відносин і конфліктів з особливостями політико-економічного аналізу; **вміти:** вміти інтерпретувати систему прямих і зворотних зв'язків між політичною, соціально-економічною та фізичною географією; знати загальну класифікацію країн за критеріями: економічного розвитку, типу політичного правління, типу політичного режиму, типу етнологічної політики, типу демографічного розвитку та демографічної політики, типу міграційної політики, типу державно-релігійних відносин, типу адміністративно-територіального устрою, ін.; застосовувати методологічні принципи та методи наукових політико-географічних досліджень; робити економіко-географічне описання та оцінку природно-ресурсного потенціалу країни; встановлювати політико-географічне положення країни за критеріями регіоноутворення; здійснювати аналіз динаміки регіоноутворення; досліджувати демографічний, лінгвістичний, етнополітичний,

соціальний та геополітичний стан та потенціал територіально-політичних систем різного рівня, включно з характером сусідства; робити порівняльний аналіз формування і морфології державної території країн різних регіонів; класифікувати міжнародні кордони за сукупністю ознак; здійснювати аналіз соціального розвитку у регіональному вимірі, порівнювати соціально-культурний і релігійний рівень життя населення регіонів; визначати чинники виникнення глобальних проблем людства, досліджувати розвиток світогосподарських зв'язків.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні основи курсу

Особливості класифікації регіонів та країн світу

ТЕМА 1 Предмет та завдання курсу «Країнознавство». Засоби класифікації населення планети. Предмет і задачі курсу. Феномен «країни» як складного географічного, історичного, соціально-політичного, суспільно-економічного та культурно-етнографічного організму. Країна, держава, суспільство – специфіка понятійного аналізу. Актуальність вивчення країн в сучасних політичних та економічних умовах. Просторовий аналіз політичних та соціокультурних систем. Методи та методологія науки: аналітичний, хорологічний (просторовий та часовий), формально-логічний, географічний, етнокультурний та інші підходи та методичні прийоми суміжних дисциплін. Поняття: субетнос, етнос, суперетнос, народ, нація, мультинаціональне утворення. Антропологічна класифікація народів світу. Расогенез. Мовна класифікація народів. Проблема генези мов. Гібридні мови. Міжнародні мови. Характеристика «мовної ситуації». Державна політика щодо підтримки розвитку антропологічного, культурного, етнолінгвістичного різноманіття. Поняття вірування та релігії. Первісні релігії. Етнічні релігії. Регіональні та світові релігії. Конфесійний склад населення світу. Сакральні мови. Функціональна характеристика мовної ситуації. Господарсько-культурна класифікація. Історико-етнографічний регіон. Проблема районування. Географічна класифікація в системі соціально-економічних наук.

ТЕМА 2 Демографічні процеси та демографічна політика країн світу. Населення світу: загальна характеристика. Світова демографічна ситуація. Статевовіковий склад населення. Класифікація країн світу за кількістю та щільністю населення. Типологія країн за темпами відтворення населення. Поняття та історичні типи відтворення населення. Історична динаміка і сучасна чисельність населення світу та його регіонів. Фактори змін чисельності населення. Тривалість життя. Демографічна політика. Досвід міжнародних організацій в дослідженні та регулюванні світових демографічних процесів. Програми планування сім'ї. Діяльність ООН в сфері народонаселення. Міграція як механічне відтворення населення. Види міграцій. Вплив соціальних та природних факторів на склад та відтворення населення. Особливості утворення та типологія діаспор. Демографічні процеси в діаспорах з різною статевовіковою структурою. Ефективність і особливості демографічної політики в різних країнах.

ТЕМА 3. Класифікації країн за релігійним різноманіттям, релігійною орієнтацією та рівнем релігійного та ідеологічного плюралізму. Класифікація країн з типом політичного режиму. Релігійне різноманіття світу. Індекс релігійного різноманіття. Класифікація країн світу за індексом релігійного різноманіття. Поняття «релігійний та ідеологічний плюралізм». Дифамаційні та антидифамаційні процеси. Секулярний розвиток ХХ століття та сучасний постсекуляризм у країнах Європи. Моделі державно-релігійних відносин. Класифікація країн за рівнем ідеологічного плюралізму. Вплив релігійних цінностей на соціально-економічний та ідеологічний розвиток. Соціально-економічна доктрина: християнства, ісламу, іудаїзму. Буддійська етика та економічний розвиток. Поняття порядку. Способи нормування поведінки в традиційних культурах. Звичаєве право. Релігійні системи права. Сучасні тенденції розвитку релігійних систем права. Християнське право. Ісламське право. Шаріат. Іудейське право. Галаха. Правові системи Східної Азії. Право в Китаї. Легізм. Право в Японії. Кодифікація права. Державне право. Характеристика правових сімей. Континентальна система права. Романська система права. Германська система права. Англо-саксонська правова система. Поняття «юридична географія світу». Правовий плюралізм. Правовий нігілізм. Поняття «політичного режиму» та засоби його класифікації. Авторитарні та тоталітарні політичні режими в країнах.

ТЕМА 4. Класифікація країн за формою політичного правління та рівнем соціально-економічного розвитку. Поняття «форми політичного правління». «Республіканська» форма правління та її типи в історії та сучасності. Розподіл країн за формою

республіканського типу правління. Феномен теократичних республік. Монархічна форма правління та її типи в історії та сучасності. Династії та династичні територіальні володіння в історії Європи. Історія держав як династичних володінь. Розподіл країн за монархічною формою правління. Феномен гібридних монархій. Історія розвитку та падіння арабської ісламської джамахірії. Держави «у складі Співдружності та визначення їх форм правління. Нетипові форми правління. Соціально-економічні показники розвитку країн та регіонів світу. Чинники розвитку країн світу. Класифікації країн світу за рівнями: ВВП, ВНП, ВВП на душу населення, ВНП на душу населення, ІРЛП та ін. Авторські класифікації країн світу за соціально-економічними показниками. Територіальні стратегії долаття соціально-економічної «депресивності». Транснаціональні корпорації як нові геостратегічні суб'єкти. Глобальні транзитні та торгівельні шляхи. Трудова міграція та глобальні цикли економіки. Гео економічна конкуренція

Змістовний модуль 2

Територіальні аспекти розвитку країн.

ТЕМА 5 Етапи формування політичної карти світу. Теоретичні підходи та практика регіоноутворення світу. Світові системи (мінісистеми, світові імперії, світові економіки, транскордонні простори). Еволюція принципів просторової організації людства. Давні цивілізації та їх вплив на розвиток світової системи (поняття цивілізації, створення регіональних систем господарювання, культурний обмін та контакти). Давні та середньовічні системи торгівельних відносин (локалізація, особливості організації і функціонування, вплив на формування регіональних систем). Регіональні світові системи: поняття, чинники формування, специфіка організації і причини розпаду. Поняття «базових» і «транзитних регіонів». Поняття «торгової» «містської», «землеробської цивілізації» та ін. Колоніальні імперії та їх вплив на регіоноутворення та країноутворення. Колоніальні імперії: територіальна система центр-периферійних відносин. Роль рабовласницьких імперій процесі регіоналізації світу. Формування макрорегіонів в Південній та Східній Азії. Формування регіональних цивілізацій та макрорегіонів світу в феодальну епоху. Колоніальні імперії та їх регіоноутворюючий потенціал. Деколонізація. Європейські континентальні імперії. Сучасні нео-імперії. Територіальне кліважування та сучасний процес реструктуризації просторових систем. Динаміка розвитку політичної карти світу. Наукові оцінки та прогнози

ТЕМА 6. Ієрархії просторових комплексів та політична карта світу. Типологія територіально-політичних систем. Основи територіальної організації суспільства (таксономія та систематика). Поняття територіально-політичної системи як сукупності територіально-політичних утворень. Поняття «територіально-політичне утворення» як одиниці політико-географічного простору з об'єктивно існуючими та взаємопов'язаними елементами (політичними та адміністративними кордонами, центрами управління, органами влади), які функціонують у межах визначеної території. Чотири типи політико-територіальних утворень (держави, залежні території, спірні території та території Антарктики).

Типологія територіально-політичних систем. Ранги ТПС. «Фактичні» та «юридичні» ТПС. «Місцезрозвиток» політичної системи. Ієрархія просторових комплексів. Авторські типології територіальних структур. Поняття: макрорегіон, регіон, субрегіон, адміністративний регіон, проблемний регіон, функціональний регіон. Мультинаціональні функціональні утворення. Макрорегіони: критерії виокремлення, зміни конфігурації. Мезорегіони. Субрегіональний розподіл. Єврорегіони. Етнополітичні ареали. Буферні зони, лімітрофи.

ТЕМА 7. Держава в системі територіально-політичних утворень. Держава в системі ТПУ. Суверенітет, зовнішньополітичне визнання, картографічне відображення на політичній мапі. Поняття: склад державної території. Морфологія та геопросторове положення ТПУ. Внутрішня геопросторова будова. Поняття «геопросторового каркасу території». Політико-географічне положення держави. Лімологія: основи формування,

значення. Історія, класифікація та функції кордонів, порядок їх встановлення та зміни. Правовий режим кордонів. Формально недержавні кордони. Офіційні державні кордони та принципи їх встановлення Прикордонний режим та режим кордону. Поняття: виключної морської економічної зони, територій з міжнародним та змішаним режимом. Національний суверенітет та політичне самовизначення як підґрунтя до формування політико-територіальних просторів.

ТЕМА 8. Територіально-політичні утворення. Залежні території. Спірні території.

Поняття: «центр-периферійні» відносини, «залежні території». Типи територіально-політичної залежності в історії. Поняття «колонії» та типологія колоній. Колоніальні імперії. Поняття: «резервація», «територіальне гетто», «расизм», «шовінізм», «геноцид». Поняття «території під мандатом» (підмандатної) та «території під опікою» (підопічної). Процеси деколонізації. Протекторат: історія та сучасність. Кондомініум в історії та сучасності. «Заморські території», «Заморські громади», «Асоційовані держави», «Держави у складі Співдружності» та «бейлевіки» в системі центр-периферійних територіально-політичних відносин. Невизнані квазідержавні та частково визнані державоподібні ТПУ. Поняття: геополітичної опорної точки, військово-морські бази, території під контролем, неконтрольованої території, нейтральної економічної зони. Поняття «територіально-політичного спору». Класифікації територіально-політичних спорів. Поняття «міжнародного територіально-політичного спору». Механізми вирішення міжнародних територіальних спорів. Типи територіальних конфліктів. Сучасні територіальні конфлікти.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин (денне відділення)				
Теми	Назва	Усього	Лекц	Практ	Індивід	Самост
Змістовний модуль 1 Теоретичні та методологічні основи курсу Особливості класифікації регіонів та країн світу						
Т. 1	Предмет та завдання курсу «Країнознавство». Засоби класифікації населення планети.	9	2	1	3	3
Т. 2	Демографічні процеси та демографічна політика країн світу	9	2	1	3	3
Т. 3	Класифікації країн за релігійним різноманіттям, релігійною орієнтацією та рівнем релігійного та ідеологічного	12	2	2	4	4
Т. 4	Класифікація країн за формою політичного правління та рівнем соціально-економічного розвитку	12	2	2	4	4
Разом за змістовним модулем 1		42	8	6	14	14
Змістовний модуль 2 Територіальні аспекти розвитку країн.						
Т. 5	Етапи формування політичної карти світу	12	2	2	4	4
Т. 6	Ієрархії просторових комплексів та політична карта світу. Типологія територіально-політичних систем.	12	2	2	4	4
Т. 7	Держава в системі територіально-політичних утворень	12	2	2	4	4
Т. 8	Територіально-політичні утворення. Залежні території. Спірні території.	12	2	2	4	4
Разом за змістовним модулем 2		48	8	8	16	16
Усього годин		90	16	14	30	30
					60	

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин (заочне відділення)				
Теми	Назва	Усього	Лекц	Практ	Індивід	Самост
Змістовний модуль 1 Теоретичні та методологічні основи курсу Особливості класифікації регіонів та країн світу						
Т. 1	Предмет та завдання курсу «Країнознавство». Засоби класифікації населення планети.	9	-		3	6
Т. 2	Демографічні процеси та демографічна політика країн світу	9	-		3	6
Т. 3	Класифікації країн за релігійним різноманіттям, релігійною орієнтацією та рівнем релігійного та ідеологічного	12	1	1	4	6
Т. 4	Класифікація країн за формою політичного правління та рівнем соціально-економічного розвитку	12	1	1	4	6
Разом за змістовним модулем 1		42	2	2	14	24
Змістовний модуль 2 Територіальні аспекти розвитку країн.						
Т. 5	Етапи формування політичної карти світу	12		1	4	7
Т. 6	Ієрархії просторових комплексів та політична карта світу. Типологія територіально-політичних систем.	12	1		4	7
Т. 7	Держава в системі територіально-політичних утворень	12	1		4	7
Т. 8	Територіально-політичні утворення. Залежні території. Спірні території.	12		1	4	7
Разом за змістовним модулем 2		48	2	2	16	28
Усього годин		90	4	4	30	52
					82	

5. Теми та плани практичних занять

	Теми	годин
Т.1	Предмет та завдання курсу «Країнознавство». Засоби класифікації населення планети. Країнознавство як навчальна дисципліна. Суміжні дисципліни (лімологія, міграціологія, урбаністика, електоральна географія, демографія та демополітика, геоэкономика, політичне регіоназнавство, політична географія). Класифікація народів світу: проблеми, критерії, показники (загальний огляд). Антропологічна класифікація народів світу. <i>Великі раси та малі раси: проблеми походження, розселення. Перехідні / контактні раси: формування та розселення. Змішані раси. Проблеми расових міксацій.</i> Конфесійна класифікація. <i>Первісні вірування: принципи пояснення світу. Локальні релігії: етноконфесійна характеристика. Регіональні релігії: особливості розповсюдження. Світові релігії (буддизм, християнство, іслам): історія формування та принципи розширення. Структура світових релігійних систем. Поняття «аврамістичні релігії», «дхармічні релігії».</i> Мовна класифікація народів світу: генеологічна та морфологічна <i>Теорія ностратичної мови. Глотохронологія – історія методу.</i> Поняття «мовної ситуації»: критерії аналізу. Аналіз мовної ситуації в регіонах. Причини динаміки. <i>Штучні та гібридні мови в сучасному світі.</i> Господарсько-культурна класифікація. Поняття <i>історик-етнографічного регіону.</i> Проблема районування. <i>Географічна класифікація в системі соціально-економічних наук.</i>	1
Т.2	Демографічні процеси та демографічна політика країн світу. Населення світу: загальна характеристика. Демографічні процеси: основні поняття, складові, фактори впливу. Відтворення населення: історичні типи. Демографічні революції. Демографічний перехід (стадії). Природні та господарчо-культурні фактори впливу на демографічні процеси. Статевовіковий склад населення. Класифікація країн світу за кількістю та щільністю населення. Типологія країн за темпами відтворення населення. Історичні типи відтворення населення. Демографічна політика. Досвід міжнародних організацій в регулюванні світових демографічних процесів. Програми планування сім'ї. Діяльність ООН в сфері народонаселення. Міграція як механічне відтворення населення. Види міграцій. Вплив соціальних та природних факторів на склад та відтворення населення. Особливості утворення та типологія діаспор. Демографічні процеси в діаспорах з різною статево-віковою структурою. Ефективність і особливості демографічної політики в різних країнах.	1
Т.3	Класифікації країн за релігійним різноманіттям, релігійною орієнтацією та рівнем релігійного та ідеологічного плюралізму. Класифікація країн з типом політичного режиму. Релігійне різноманіття світу. Класифікація країн світу за індексом релігійного різноманіття. Поняття «релігійний та ідеологічний плюралізм». Секулярний розвиток ХХ століття та сучасний постсекуляризм у країнах Європи. Моделі державно-релігійних відносин. Класифікація країн за рівнем ідеологічного плюралізму. Звичаєве право. Релігійні системи права. Правові системи Східної Азії. Право в Китаї. Державне право. Характеристика правових сімей. Континентальна система права. Романська система права. Германська система права. Англо-саксонська правова система. Поняття «юридична географія світу». Правовий плюралізм. Правовий нігілізм. Поняття «політичного режиму» та засоби його класифікації. Авторитарні та тоталітарні політичні режими в країнах.	2
Т.4	Класифікація країн за формою політичного правління та рівнем соціально-економічного розвитку. Поняття «форми політичного	2

	правління». Республіканська форма правління та її типи в історії та сучасності. Розподіл країн за формою республіканського типу правління. Феномен теократичних республік. Теократичні монархії: християнські, мусульманські, буддистські. Монархічна форма правління та її типи в історії та сучасності. Династії та династичні територіальні володіння в історії. Історія держав як династичних володінь. Розподіл країн за монархічною формою правління (типологія династій). Феномен гібридних монархій. Історія арабської ісламської джамахірії. Держави Співдружності. Нетипові форми правління. Соціально-економічні показники розвитку країн та регіонів світу. Класифікації країн світу за рівнями: ВВП на душу населення, ВНП на душу населення, ІРЛП та ін. Авторські класифікації країн світу за соціально-економічними показниками. Територіальні стратегії додання соціально-економічної «депресивності». Транснаціональні корпорації як геостратегічні суб'єкти. Глобальні транзитні та торгівельні шляхи. Трудова міграція та глобальні цикли економіки. Гео економічна конкуренція	
Т.5	Етапи формування політичної карти світу. Надайте характеристику поняттям світової системи (мінісистеми, світові імперії, світові економіки, транскордонні простори). Визначте вплив давніх цивілізаційних центрів на розвиток світової системи. Визначте вплив на процеси регіоноутворення давніх та середньовічних торгівельних систем. Визначте поняття «базових» і «транзитних регіонів», надайте їм комплексного аналізу. Визначте поняття «торгової» «містської», «землеробської цивілізації» та ін. Надайте характеристику різним історичним типам колоніальних імперій та визначте їх вплив на регіоноутворення та країноутворення. Сучасні нео-імперії. Особливості організації. Територіальне кліважування та сучасний процес реструктуризації просторових систем. Динаміка розвитку політичної карти світу. Наукові оцінки та прогнози	2
Т.6	Ієрархії просторових комплексів та політична карта світу. Типологія територіально-політичних систем. Основи територіальної організації суспільства (таксономія та систематика). Поняття територіально-політичної системи як сукупності територіально-політичних утворень. Поняття «територіально-політичне утворення» як одиниці політико-географічного простору з об'єктивно існуючими та взаємопов'язаними елементами (політичними та адміністративними кордонами, центрами управління, органами влади), які функціонують у межах визначеної території. Чотири типи політико-територіальних утворень (держави, залежні території, спірні території та території Антарктики). Типологія територіально-політичних систем. Ранги ТПС. «Фактичні» та «юридичні» ТПС. Місцезрозвиток політичної системи. Ієрархія просторових комплексів. Авторські типології територіальних структур. Поняття: макрорегіон, регіон, субрегіон, адміністративний регіон, проблемний регіон, функціональний регіон. Мультинаціональні функціональні утворення. Макрорегіони: критерії виокремлення, зміни конфігурації. Мезорегіони. Субрегіональний розподіл. Єврорегіони. Етнополітичні ареали. Буферні зони, лімітрофи.	2
Т.7	Держава в системі територіально-політичних утворень. Держава в системі ТПУ. Суверенітет, зовнішньополітичне визнання, картографічне відображення на політичній мапі. Поняття: склад державної території. Морфологія та геопросторове положення ТПУ. Внутрішня геопросторова будова. Поняття «геопросторового каркасу території». Політико-географічне положення держави. Лімологія: основи формування, значення. Історія, класифікація та функції кордонів, порядок їх встановлення та зміни. Прикордонний режим та режим кордону. Поняття: виключної морської	2

	економічної зони, територій з міжнародним та змішаним режимом. Національний суверенітет та політичне самовизначення як підґрунтя до формування політико-територіальних просторів.	
Т.8	Територіально-політичні утворення. Залежні території. Спірні території. Поняття: «центр-периферійні» відносини, «залежні території». Типи територіально-політичної залежності в історії. Поняття «колонії» та типологія колоній. Колоніальні імперії. Поняття: «резервація», «територіальне гетто», «расизм», «шовінізм», «геноцид». Поняття «території під мандатом» та «території під опікою». Процеси деколонізації. Протекторат: історія та сучасність. Кондомініум в історії та сучасності. Заморські території, Заморські громади, Асоційовані держави, Держави у складі Співдружності та бейлівіки в системі центр-периферійних територіально-політичних відносин. Невизнані квазідержавні та частково визнані державоподібні ТПУ. Поняття: геополітичної опорної точки, військово-морські бази, території під контролем, неконтрольованої території, нейтральної економічної зони. Поняття «територіально-політичного спору». Класифікації територіально-політичних спорів. Поняття «міжнародного територіально-політичного спору». Механізми вирішення міжнародних територіальних спорів. Типи територіальних конфліктів. Сучасні територіальні конфлікти.	2
	Всього	14

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (не передбачені)

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ (не передбачені)

8. САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ІНДЗ

Назви тем		Інд	Сам
Т.1	Предмет та завдання курсу «Країнознавство». Засоби класифікації населення планети. Опрацюйте лекційні матеріали та рекомендовану літературу. Поясніть різницю понять «держава» та «країна». Географічна класифікація (за критеріями). Характеристика бінарних країн світу: презентація регіональних рис. Підготуйте зображення та характеристика транзитних регіонів: особливості розвитку. Розробіть карту з описом мінорітальних мов Європи. Вміти надавати синхронний опис регіонів світу за використанням класифікацій народів світу та типології країн. (підготовка до індивідуальної доповіді усної або письмової) ІНДЗ 1. <i>Карта з описом розповсюдження креольських мов.</i> (за вибором лексичної основи) Підготовка усної доповіді та презентації (за бажанням): 1) <i>Гіпотези індоєвропейської (арійської) прабатьківщини (археологічні, лінгвістичні, антропологічні, ін.);</i> 2) <i>Сучасні локальні релігійні системи (синтоїзм, бон, індуїзм, іудаїзм, ін.);</i> 3) <i>Тонові мови: поняття, особливості, розповсюдження. (з картами розповсюдження);</i> 4) <i>Історія писемності. Види писемності;</i> 5) <i>Сакральні тексти в аврамістичних релігіях: спільне та особливе;</i>	3	3

Т.2	Демографічні процеси та демографічна політика країн світу. Опрацюйте лекційні матеріали та рекомендовану літературу. Зробіть порівняльний аналіз: кількості та щільності населення за країнами (регіонами); за рівнем урбанізації; тривалості життя в країнах та регіонах. Проаналізуйте історичні типи відтворення населення, динаміку росту населення світу. Визначте: значення евгеніки для політики демографічного розвитку; вклад родини Мюрдаль в розвиток демополітики та політики ООН. Розробіть індивідуальну доповідь: Вплив релігійних ідеологій на демографічну поведінку. (шлюбність, народжуваність, дітність, старість...) ІНДЗ 2: <i>Демографічна політика країн світу</i> (країна за вибором). <i>План доповіді: Демографічна ситуація. Природна динаміка населення. Склад населення: статеві-віковий, етно-релігійний, освітній потенціал, зайнятість. Етап демографічного переходу. Аналіз міграційних процесів. Політика в сфері контролю якості та кількості населення. Наталістична політика. Міграційна політика. Соціальна політика.</i>	3	3
Т.3	Класифікації країн за релігійним різноманіттям, релігійною орієнтацією та рівнем релігійного та ідеологічного плюралізму. Класифікація країн з типом політичного режиму. Опрацюйте лекційні матеріали та рекомендовану літературу. Проаналізуйте показники індексу релігійної диверсифікації за регіонами (країнами) світу. Зробіть аналіз поняття «постсекуляризм», встановіть його значення для політичного розвитку. Проаналізуйте державно-конфесійні відносини в країнах (регіон на вибір). Визначте зв'язки політичних режимів та релігійно-правових традицій, встановіть: територіально-політичні особливості цих зв'язків. Розгляньте особливості конкордатних відносин в країнах Східної Європи. ІНДЗ 3: 1) <i>Класифікація держав за домінуючим віросповіданням та типом державно-релігійних відносин.</i> Картографічне зображення приналежності держави до клерикального типу. ІНДЗ 4: <i>Ессе Соціально-економічна доктрина: християнства, ісламу, іудаїзму. Буддійська етика та економічний розвиток</i> Підготовка усної доповіді та презентації (за бажанням): 1) Поняття правового плюралізму: механізми співіснування юридичних традицій. 2) «Заборонене» в релігійних нормах права; 3) Галаха в правовій практиці Ізраїлю; 4) Шаріат і Адат: способи взаємодії; 5) Клерикалізм та його риси: країнознавчий аналіз; 6) Правові системи в Японії та Китаї: історія правової традиції; 7) Скандинавська правова сім'я	4	4
Т.4	Класифікація країн за формою політичного правління та рівнем соціально-економічного розвитку. Опрацюйте лекційні матеріали та рекомендовану літературу. Проаналізуйте історію розвитку та падіння арабської ісламської джаммахірії. Проаналізуйте нетипові форми правління (Іран, Малайзія, ОАЕ, Ліван, Ватикан...). Визначте правлячі династії та династичні територіальні володіння в історії Європи. Проаналізуйте історію держав як династичних володінь. Розгляньте європейські монархії сучасності (за вибором). Розгляньте монархії в країнах Азії: особливості сучасного розвитку. Проаналізуйте зміну форми правління в країні (за вибором студента). ІНДЗ 5: <i>Тип державного правління:</i> картографічне зображення класифікації країн (приналежності країни до республіканської (з підвидами) чи монархічної (з підвидами) форми правління) ІНДЗ 6: 1) Картографічне зображення класифікації країн за рівнем соціально-економічного розвитку; 2) Картографічне зображення 10 держав із найвищим та 10 держав з найнижчим рівнем ВВП на душу населення.	4	4

	Разом за змістовним модулем 1	14	14
Т.5	Етапи формування політичної карти світу. Опрацюйте лекційні матеріали та рекомендовану літературу. З'ясуйте різницю між поняттями «культура» та «цивілізація». Надайте характеристику торгівельним системи давніх цивілізацій (характеристика торгівельних шляхів, системи регіональної кооперації, система міри та ваги, наявність правил торгівлі і інституту посередників в торгівлі). Визначте специфіку різних історичних типів імперських утворень (Рабовласницькі імперії, Феодальні імперії; Колоніальні імперії нового часу; Європейські колоніальні імперії; Сучасні нео-імперії). Реконструкція історії функціонування найважливіших транспортних коридорів в середні вики певного регіону з ґрунтовним описом і картою ІНДЗ 7: Колоніальні імперії на їх вплив на регіоноутворення. План: 1) Формування ядра імперії. 2) Зародження імперського принципу розвитку та його обґрунтування. 3) Розростання імперії: етапи та способи прирощування територій. (супроводжується картами). 4) Засоби управління, адміністративно-територіальна структура імперії, статуси територій. (карти, схеми). 5) Імперська культура. Етап культурної експансії. Економіка. 6) Криза і етапи розпаду імперії (кожний етап підтверджується картою). 7) Постімперський період (сучасна політична карта із нанесеними кордонами максимального розширення імперії з наданням характеристики «залишків» імперської спадщини) // або нео-імперська структура як форма «співдружності» колоній із метрополіями. Підготовка доповіді та презентації (за бажанням): 1) Історія доместикації рослин та тварин (вплив на формування базових регіонів світу); 2) Іригаційні системи давніх цивілізацій – вплив на формування соціальних і владних структур (азіатський засіб виробництва); 3) Історія картографії (починаючи з первісних карт, арабські, грецькі, європейські, та ін. Специфіка сучасних карт світу); 4) Локальні календарні системи. Проблема «узгодження» календарних систем сучасності. 5) Торгівельні союзи Європи: Ганзейський, Швабський, Італійські міста (особливості організації, вплив на сучасність); 6) Роль Ордену Тамплієрів в історії банківської системи Європи; 7) Географічні відкриття – зміни в системі торгівельних потоків.	4	4
Т.6	Ієрархії просторових комплексів та політична карта світу. Типологія територіально-політичних систем. Опрацюйте лекційні матеріали та рекомендовану літературу. Визначте поняття: макрореґіон, реґіон, субреґіон, адміністративний та проблемний реґіон. Наведіть приклади транснаціональних, транскордонних, функціональних реґіонів, єврореґіонів та єврорайонів, етнополітичних ареалів. Визначте субреґіональні комплекси, одногалузеві та багатогалузеві угруповання країн на основі політико-правового критерію. Підготовка усної доповіді та презентації (за бажанням): 1) Типології територіальних структур за розробками І.М. Масґойза, Г.М. Лаппо; 2) Теорія світових ситем І. Валерстайна; 3) Просторова структура світової економіки (ядро, периферія, полупериферія, буферні зони) у модулі Кондрат'єва –Уолерстайна; 4) Політичний простір в теорії С. Роккана.; 5) Віртуальні держави.	4	4

Т.7	Держава в системі територіально-політичних утворень. Опрацюйте лекційні матеріали та рекомендовану літературу. Проаналізуйте історичні етапи та сучасні процеси державоутворення. Підготуйте есе «Тенденції розвитку європейського політико-правового простору». Підготуйте дві адміністративно-територіальних карти країн (за вибором), що мають складний унітарний чи федеративний устрій (їх порівняльний аналіз у пояснювальній записці). Підготовка усної доповіді та презентації (за бажанням): 1) <i>Типи державних кордонів в контексті розвитку транскордонного співробітництва;</i> 2) <i>Принципи територіальної цілісності, недоторканості і суверенітету у сучасному міжнародному праві та їх співвідношення із принципом права націй на самовизначення.</i> 3) <i>Євро регіони та єврорайони як нові форми територіально-економічних та територіально-політичних утворень;</i> 4) <i>Принципи політичного визнання держави та уряду в доктринах «Естрада» та «Тобаро»;</i> 5) <i>Недержавні нації: поняття, сучасна інституалізація (наприклад: діяльність Організації нації та народів, що не мають представництва);</i> 6) <i>Політична карта світу в різних країнах: способи зображення;</i> 7) <i>Міжнародно-правовий статус корінних народів та проблема територіального верховенства;</i> 8) <i>Лімологія: традиційні підходи та методи географічних досліджень державних кордонів;</i> 9) <i>Незвичні державні кордони та історія їх проведення.</i>	4	4
Т.8	Територіально-політичні утворення. Залежні території. Спірні території. Опрацюйте лекційні матеріали та рекомендовану літературу. Вкажіть квазідержавні та неконтрольовані території світу. Поясніть зміну концептів: від «територіальних володінь» до «просторового розвитку». Проаналізуйте поняття «геополітичної опорної точки», «військово-морські бази», «території під контролем», «неконтрольованої території», «нейтральної економічної зони» в процесах визначення залежності ТПУ. Проаналізуйте: сучасні територіальні конфлікти (один за вибором студента), етнотериторіальний спір (за вибором), ресурсні спори між державами (за вибором). Перелічте країни з військовими режимами. Проаналізуйте військові конфлікти (за вибором). ІНДЗ 8: <i>Залежні території світу.</i> Картографічне зображення сучасних залежних територій. Підготуйте додаток з переліком статусів залежності територій. ІНДЗ 9: <i>Спирні території світу.</i> Картографічне зображення сучасних спірних територій світу. До карти додається додаток з переліком спірних територій, визначенням хронології та причин територіальних суперечок, типу спору.	4	4
Разом за змістовним модулем 2		16	16
Усього годин		30	30
		60	

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- СЛОВЕСНІ ТА НАОЧНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ (демонстрація презентацій, робота з картами та виконання картографічних завдань; підготовка і здійснення доповідей перед аудиторією; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації; тестові вправи)
- ПРАКТИЧНІ (тестові вправи; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації; аналіз практичних ситуацій (аналітичні та картографічні розробки)

- ІНТЕРАКТИВНІ методи навчання (під час лекційних, практичних занять)
- КОЛЕКТИВНЕ ТА ІНДИВІДУАЛЬНЕ ОПРАЦЮВАННЯ ЗАВДАНЬ (колективне обговорення з використанням дискурсивних практик, виконання ІНДЗ, презентація виконаних ІНДЗ та результатів самостійної роботи).

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни застосовуються наступні методи навчання: словесний, наочний, практичний, які передбачають читання лекції, робота з картами, робота з навчальною та спеціальною літературою, індивідуальні консультації. Засоби діагностики якості вищої освіти включають в себе поточний, періодичний та підсумковий контроль.

Поточний контроль: усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, презентація, оцінювання доповідей; письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи, ІНДЗ за темами;

Періодичний контроль: тестовий контроль: оцінювання контрольних робіт за змістовими модулями (тестування).

Підсумковий контроль: залік.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні питань, робота з політичною картою	від 0 до 5
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем, доповідь та демонстрація презентації, ІНДЗ	від 0 до 5
Періодичний контроль:	
Контрольна робота за змістовими модулями у формі тестування	від 0 до 5

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання апарату і джерел.
	2-3	Здобувач іноді бере участь у занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на заняттях; фрагментарні знання апарату і джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	4-5	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; в обговоренні питань, користується додатковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів за однією із тем: доповідь та демонстрація презентації	0	Не зараховуються реферати (довіді) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	1-2	Доповідь та презентація виконані самостійно, проте змістовний матеріал представлений описово, висновки формальні (або відсутні), тема не розкрита.
	3	Доповідь та презентація - самостійні, оформлені з незначними порушеннями, теоретичний аналіз містить неточності, здобувач за допомогою викладача виправляється, матеріал представлений добре, тема розкрита із незначними прогалинами.
	4	Роботи самостійні, оформлення відповідає вимогам, актуальність теми опрацьована, теоретичний аналіз достатній, здобувач усно та без допомоги викладача пояснює матеріал, змістовний матеріал представлений добре, висновки відповідають на завдання, тема загалом розкрита.
	5	Роботи самостійні, оформлення відповідає вимогам, актуальність розкрита, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза, метод, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку – самостійні судження, підкріплені доказами, є посилання на джерела.
Картографічні роботи (ІНДЗ)	0	Не зараховуються ІНДЗ, які виконані не самостійно або запозичені.
	1	ІНДЗ виконано самостійно, але формально, неакуратно, відображені дані не відповідають дійсності, неактуальні, відсутня пояснювальна «легенда».
	2	ІНДЗ виконано самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, представлені дані відповідають дійсності, теоретичний аналіз в легенді містить неточності, ІНДЗ виконане з незначними прогалинами.
	3	ІНДЗ виконано самостійно, оформлення відповідає вимогам,

		відображені дані актуальні, легенда до них чітка, вірна, ґрунтовна, здобувач усно та без допомоги викладача пояснює метод виконання ІНДЗ, ІНДЗ виконане акуратно, містить посилання на джерела.
Контрольна робота	0	Відповідь на запитання неправильна.
	5	Відповідь на запитання правильна.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
		Зараховано
90 – 100	A	
85 – 89	B	
75 – 84	C	
70 – 74	D	
60 – 69	E	
35 – 59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний та періодичний контроль									Підсумковий контроль	Сума балів	
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2				загалом	залік		
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8				
5	5	5	5	5	5	5	5	40			
ІНДЗ	2	5	3+3	3+3	7	-	-	7+7			40
Контрольна робота (10 балів)				Контрольна робота (10 балів)				20			
49				51				100			

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Коч С. В. Країнознавство: методичні вказівки та завдання до навчального курсу / С.В. Коч – Одеса: ТОВ «Удача», 2019. 49 с
- Робоча програма
- Силабус
- Google-class та Google-test.

13. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Релігійна класифікація народів миру. Географія релігій
2. Класифікації країн за рівнем релігійного та ідеологічного плюралізму.
3. Релігійне різноманіття світу. Поняття індексу релігійного різноманіття. Класифікація країн світу за індексом релігійного різноманіття.
4. Секулярний розвиток ХХ ст. та сучасний постсекуляризм у країнах Європи. Дифамаційні та антидифамаційні процеси. Моделі державно-релігійних відносин
5. Лінгвістична класифікація народів миру. Сучасні мовні процеси.

6. Поняття «мовної ситуації». Мовні ситуації в регіонах. Міноритарні мови світу.
7. Етно-мовна структура держави. Критерії характеристики мовної ситуації
8. Раси: антропологічна класифікація. Расогенез. Расовий склад населення світу
9. Особливості антропологічної та етнолінгвістичної ситуацій в регіонах світу. Поняття «етнокультурна ситуація».
10. Політика сегрегації, апартеїду та расових чисток в країнах світу.
11. Географічна класифікація: варіативність та критерії виокремлення макрорегіонів. Бінарні простори та країни. Транзитні та базові регіони.
12. Правові системи миру: регіональна своєрідність, способи взаємодії
13. Соціально-економічна доктрина аврамістичних релігій: порівняльна характеристика
14. Соціально-економічна доктрина дхармічних релігій: порівняльна характеристика
15. Світова демографічна ситуація. Класифікація країн світу за кількістю, щільністю і темпами відтворення населення населення. Статевовіковий склад населення
16. Поняття та історичні типи відтворення населення. Історична динаміка (етапи).
17. Демографічна революція та демографічний перехід: історія понять та процесів.
18. Мальтузіанство, популяціонізм і євгеніка в історії демографічної політики. Демографічна політика і її вплив на етнокультурні процеси в світі.
19. Досвід міжнародних організацій в дослідженні та регулюванні демографічних процесів. Програми планування сім'ї. Діяльність та прогнози ООН.
20. Класифікації країн світу за рівнями: ВВП, ВНП, ВВП на душу населення, ВНП на душу населення, ІРЛП (Індекс розвитку людського потенціалу) та ін.
21. Авторські класифікації країн світу за соціально-економічними показниками.
22. Територіальні стратегії додання соціально-економічної «депресивності». Розвинуті країни світу: історія успіху.
23. Класифікація держав за формою правління і формі державного устрою
24. Ієрархія просторових комплексів. Типологія територіально-політичних систем.
25. Макрорегіони світу та критерії їх виокремлення. Мезорегіони та субрегіони світу. Поняття «буферні зони», «лімітрофи».
26. Поняття «територіально-політичне утворення». Типологія територіально-політичних утворень. Держава в системі територіально-політичних утворень
27. Доктрини та процес міжнародного визнання міжнародно-політичного визнання державного суверенітету.
28. Державна територія: склад та суверенітет. Поняття «акваторії», «сухопутної території».
29. Державна територія: варіативність морфологічних характеристик. Геопросторове положення. Анклав, Ексклав. Полуанклав. Територіальний коридор Політико-правове закріплення статусів морських територій. Варіативність національних підходів визначення територіальних вод та економічних зон.
30. Політичне розділення повітряного і космічного простору.
31. Державний кордон: порядок встановлення та зміни. Прикордонний режим. Прикордонна політика
32. Змістовна та функціональна характеристика понять: виключна морська економічна зона, території з міжнародним режимом, території зі змішаним режимом.
33. Арктика та Антарктида та їх міжнародно-правовий статус.
34. Відкрите море та його міжнародно-правовий статус.
35. Міжнародні річки: історія статусу та сучасність
36. Територіальний устрій держав. Внутрішня будова держави: адміністративно-територіальний поділ і столиці. Геопросторовий каркас території.
37. Федерації та конфедерації світу: особливості устрою.
38. Складні унітарні територіально-політичні утворення.
39. Асоціативні держави та територіальні утворення.
40. Країни з військовими режимами: аналіз політичних режимів та ідеологій.

41. Поняття «політичного режиму». Класифікації політичних режимів.
42. Кордони: типології, класифікації, особливості встановлення. Лімологія – наука про кордони та простори
43. Залежні території в системі територіально-політичних утворень.
44. Поняття «протекторату» та «кондомініуму» в історії та сучасному міжнародно-політичному управлінні.
45. Території «під мандатом» та «під опікою»: значення понять та історичні приклади.
46. Колоніальні імперії: аналіз історичної ролі в процесі регіоноутворення
47. Заморські країни та території, «Віддалені регіони», «Асоційовані держави», «Держави у складі Співдружності» та «бейлівки», «інкорпоровані» та «інкорпоровані»: особливості статусів в системі центр-периферійних територіально-політичних відносин сучасності.
48. Частково визнані та невизнані квазідержавні територіально політичні утворення.
49. Поняття «геополітичної опорної точки», «військово-морські бази», «території під контролем», «неконтрольованої території», «нейтральної економічної зони» в процесах визначення залежності територіально-політичного утворення.
50. Поняття «територіально-політичного спору». Спірні теорії де-факто, де-юре.
51. Класифікація країн за формою політичного правління. Нетипові форми правління.
52. Республіканська форма правління та її типи. Феномен теократичних республік.
53. Монархічна форма правління та її типи в історії та сучасності. Розподіл країн за монархічною формою правління. Феномен гібридних монархій.
54. Держави «у складі Співдружності та визначення їх форм правління.
55. Історія розвитку та падіння арабської ісламської Джамахірії.
56. Монархії в країнах Азії: особливості розвитку.
57. Європейські монархії сучасності (за вибором студента).

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ОСНОВНА

- Андрусишин Б. Державно-церковні відносини: історія, сучасний стан та перспективи розвитку: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 387 с.
- Гудзеляк І., Ванда І. Політична географія : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 180 с.
- Дністрянський М. Етногеографія України. Навчальний посібник Львів, URL:http://old.geography.lnu.edu.ua/Strukt/Biblio/alphavit/Ukr/Ukr_D/Dnistrianskyi/Dnistrianskuj.pdf
- Дністрянський М. Політична географія України: навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 348 с.
- Коч С. В. Транскордоння: простір соціального порядку та дії. Одеса: Фенікс, 2019. 357 с.
- Кузик С. Регіональна економічна і соціальна географія світу (розвинені країни) : навч. посібник / С. Кузик, Л. Котик, І. Ванда. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 148 с.
- Лизогуб В. М. Країнознавство: навч. посібник. Харків: Право, 2014. 624 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/krainoznavstvo.pdf
- Ляшенко Т. М. Трансформація політичних систем в країнах Центральної Азії: національний та регіональний аспекти. К.: ІПіЕНД, 2011. 288 с.
- Мальська М. П., Антонюк Н. В., Занько Ю. С., Ганич Н. М. Країнознавство: теорія та практика. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 528 с.
- Масенко Л. Т. Нариси з соціолінгвістики. К.: Києво-Могилянська академія, 2010. 242 с.
- Мацюк Г. Прикладна соціолінгвістика. Питання мовної політики: Навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 212 с.
- Населення України. Демографічні тенденції в Україні у 2002– 2019 рр.: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2020. 174 с. URL: <https://www.idss.org.ua/arhiv/population.pdf>
- Узун Ю.В. Привласнення простору: організація взаємодії в складних політичних системах. Одеса: Фенікс, 2021. 378 с.
- Сюткін С. Політична географія: навчальний підручник. Суми: ВПП «Фабрика друку». Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. 2017. 120 с.

ДОДАТКОВА

- Адамик В., Мельник А. Регіональна політика ЄС та України в умовах поглиблення суперечностей глобалізації. *Журнал європейської економіки*. 2013. Т. 12, № 1. С. 57 – 78.
- Антарктида. Стратегічний вимір. Полярні інтереси України. *Експедиція XXI*. 02.08.2021. URL: <https://expedicia.org/strategichniy-vimir-polyarni-interesi/>
- Антошкін В.К., Цвірова В.В. Трансформаційні концепції нейтралітету та позаблоковості європейських країн. *Стратегічні пріоритети*. № 2 (27). 2013. С. 161-168.
- Білаш О.В. Основні моделі фінансування церков і релігійних організацій у країнах ЄС. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. С. 172-178.
- Бондаренко К. Латиноамериканський вектор України. Продовження Європейського? / Агентство УНІАН (2011). URL: <http://www.unian.ua/common/560721-latinoamerikanskiy-vektor-ukrajini-prodovjennya-evropeyskogo.html>
- Вовк О.О. Демографічна політика як напрям дослідження політології. *Політологічні записки: Збірник наукових праць*. Вип. 1 (5). Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. С.282-290.
- Дані Державного департаменту у справах національностей та релігій. Звіт про мережу церков і релігійних організацій в Україні станом на 01.01.2015 р.; *Релігійно-інформаційна служба України*. URL: <http://risu.org.ua/ua/index/resources/statistics/ukr2015/60129/>

- Демографічна ситуація в Україні 2014 р.: за даними офіційного сайту Державного комітету статистики України. / Держ. Ком статистики України: ред О.Н. Осауленко. Експрес. Вип. від 16.06.2014. №124/0/10.2вн-14. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Деркач О. В. Аналіз міждержавної нормативно-правової бази з питань договірно- правового оформлення українсько-російського державного кордон. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. №11. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua>.
- Дністрянський М. Місце міжнародних регіональних об'єднань та транснаціональних корпорацій в сучасній територіально-політичній організації світу. *ActaBeregsasiensis*, 2011. №1. С. 31 – 35.
- Дністрянський М. Політико-правова неврегульованість статусу територій та невизначеність у полюсно-ієрархічних співвідношеннях як вузлові проблеми геополітичної взаємодії / *Україна: географія цілей і можливостей. Зб. наук. праць*. – К.: ФОП «Лисенко М. М.», 2012. Т. II. С. 40 – 42.
- Дністрянський М. С. Адміністративно-територіальний устрій України: політико-географічні проблеми функціонування та можливості оптимізації. *Науковий вісник Східноєвроп. націон. Універс-ту. Серія: Географічні науки*. №6. 2013. С. 138 – 143.
- Дністрянський М. Демографічна криза в Україні: об'єктивні історико-географічні передумови та суб'єктивні геополітичні інтерпретації. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Л. Українки*. №9. 2012. С. 76 – 81.
- Дністрянський М. С. Типологія держав світу за структурно-функціональними параметрами як метод політико-географічного аналізу. *Acta Beregsasiensis*, 2010. С. 221 – 233.
- Корома Н. Політико-географічні фактори формування стикових геополітичних регіонів (приклад Балто-Чорноморського регіону). *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Географія*. К.: Київ. Ун-т», 2012. Вип. 60. С. 53-57.
- Коч С. В. Транскордоння: простір соціального порядку та дії. Одеса: Фенікс, 2019. 357 с.
- Коч С. В. Любов, яка рухає кордони: діаспоральна політика Туреччини. *Сучасне суспільство*. 2018. Вип. 2. С. 119–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cuc_2018_2_12
- Коч С.В., Узун Ю.В. Регіональне конструювання в геополітиці західних сусідів України. *Міжнародні відносини та зовнішня політика держав в еру пост-правди» / Під заг. редакцією д. політ. н., проф. О. І. Брусилівської*. К. : Вадекс, 2018. С. 100–136. URL: <http://cis-onu.com/images/pdf/post-truth.pdf>.
- Коч С.В. Від периферії до центру: амбівалентність європейського прикордоння. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2022. Вип. 35. С.39–54. DOI: <http://dx.doi.org/10.18524/2707-5206.2022.35.263538>
- Коч С.В. Політичний простір угорської нації: ресурс споріднених діаспор. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія «Політичні науки»*. 2022. № 7. С.64–69. DOI 10.31558/2617-0248.2022.7.9
- Кушнір М.О. Сучасні стратегічні орієнтири європейської регіональної політики. *Стратегічні пріоритети*. 2013. №1 (25). С.146-158.
- Лажнік В. Й. Особливості поширення субнаціональних анклавів й ексکلавів у країнах Азії. 2015. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/12217/1/Lazhnik_anklavu.pdf
- Лажнік В. Й. Субнаціональні анклави й ексклави в країнах Європи. *Актуальні проблеми крайнознавчої науки : матеріали I Міжнар. наук.-практ. Інтернетконференції* (м. Луцьк, 9–10 жовт. 2014 р.). Луцьк : Вежа-Друк, 2014. С. 62–68.
- Мажар Л. Використання суднового ходу Дунай–Чорне море через гирло Бистре: міжнародний спір чи ситуація. *Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наукових праць*. К.: Ін-т між. відносин Київ. нац. ун-ту. 2011. Вип. 99. Ч. II. С. 149-154.
- Мажар Л. С. Позиції України та Румунії щодо морської делімітації в Чорному морі. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 8. С. 125-129.
- Мажар Л. С. Поняття міжнародного спору в сучасному міжнародному морському праві. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право : наук. журнал*. 2010. № 3. С. 144-148.

- Міжнародні договори України із країнами-сусідами щодо режиму встановлення кордону, щодо визнання лінії кордону, стану делімітації та демаркації / Офіційний сайт Прикордонної служби України. URL: http://dpsu.gov.ua/ua/about/law_base/law_base_2.htm (2015)
- Онищук С.В. Конкордатна система – модель відносин між Церквою та Державою. URL <http://www.academy.gov.ua/ej/ej18/PDF/29.pdf>
- Онищук С.В. Моделі державно-церковних відносин. 2014. URL: [http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2014-02\(12\)/4.pdf](http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2014-02(12)/4.pdf)
- Остряков Я. Проблеми та перспективи транспортного сполучення в Керченській протоці. URL: <http://dc-summit.info/temy/jekonomika>.
- Руденко Л. та ін. Аналіз стратегій регіонального та місцевого розвитку України на шляху досягнення «Цілей 2030». *Український географічний журнал*. 2022. № 1. С. 18-26.
- Процюк, І. В. Класифікація форм державного правління. *Проблеми законності*. Вип. 107. X. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2010. С. 3-13.
- Процюк, І. В. Форма державного правління: поняття і сутність. *Проблеми законності*. Вип. 106. X. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2010. С. 7-17.
- Севостьянова Н. Про питання про сутність територіальних спорів та їх видів. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/05/24.pdf>
- Снігир О.В. Інституційна трансформація під впливом кризи у Єврозоні. *Стратегічні пріоритети*. 2013. №1 (25). С.139-146.
- Становлення держави Австралія: здобутки та подолання проблем: збірник наукових праць / за ред. О. Зернецької. К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2021. 272 с.
- Терещук М., Долгий О. Форми державного правління: історико-правовий аспект. *Вісник Закарпатського національного університету: Юридичні науки*. 2011. № 1. С. 70–76.
- Узун Ю.В. Поліморфізація політичного простору: структурний аналіз систем. *Вісник Донецького націон. Ун-ту ім. В. Стуса. Серія «Політичні науки»*. 2022. №7. С.10–19.
- Узун Ю. В Регіоналізм у зовнішній політиці України та її сусідів в епоху пост-правди. *Міжнародні відносини та зовнішня політика в еру «пост-правди»* / під заг. ред. О. І. Брусиловської. Київ: Вадекс. 2018. С. 100–137.
- Узун Ю. В. Консолідована демографічна політика ЄС як засіб подолання «геронтофобії» та «синдрому Доріана Грея». *Вісник ОНУ*. 2012. Том 17, Вип 2 (16). С. 116 – 128.
- Узун Ю. В. Управління міграційними процесами: глобальні та регіональні тенденції. *Політикус*. 2019. Вип. 2. С. 56–65.
- Uzun Yu., Koch S. Postecular Conflicts and Reconstruction of Nationalisms in the States of the Balto-Black Sea-Adriatic Triangle. *The Yearbook of Balkan and Baltic studies*. 2022. Vol.5.
- Черненко Т.В. Окупований Крим: шляхи запобігання політичному та соціокультурному дистанціюванню від України. *Стратегічні пріоритети*. 2014. № 3 (32). С. 52-61.
- Широке розмежування держави та Церкви у Ліхтенштейні» 17.08.2011. Католицький оглядач. Інформаційний сайт порталу МСІ. URL: <http://archive.catholicnews.org.ua/shiroke-rozmezhuvannya-derzhavi-i-tserkvi-u-likhtenshteini#point>
- Щербіна В. Геоенергетичні аспекти україно-російського конфлікту. *Стратегічні пріоритети*. 2014. № 3(32). С. 31- 37.
- Яценко Б.П. Особливості територіально-політичних систем національного і транснаціонального рівня (до проблем концепції географічних місць). 2014. URL: <http://geopolitika.crimea.edu/arhiv/2014/tom10-v-2/013yatcen.pdf>
- Allin-Dupre D., Chatry I., Moisiej A. Asymmetric Decentralisation Trends, Challenges and Policy Implications. *OECD Regional Development Papers*. 2020. № 10. 37 p.
- Annual Report 2019 – 2020. *Forum of Federation*. URL: http://www.forumfed.org/wp-content/uploads/2020/10/Annual_Report_2020.pdf (дата звернення 17.01.2021).
- Agnew J. Space and Place. *Handbook of Geographical Knowledge* / J. Agnew, D. Livingstone (eds.). London: Sage, 2011 P. 316 – 330.

Jeffery Ch., Wincott D. The Challenge of Territorial Politics: Beyond Methodological Nationalism. *New directions in political science: Responding to the challenges of an interdependent world* / C. Hay (ed.). Basingstoke: Palgrave Macmillan. 2010. P. 167 – 188.

Інформаційні ресурси

АЕБР. Association of European Border Regions. URL: <https://www.aebr.eu>

Annual Report 2019 – 2020. *Forum of Federation*. URL: http://www.forumfed.org/wp-content/uploads/2020/10/Annual_Report_2020.pdf (дата звернення 17.01.2021).

CoE. Autonomy and Borders in an Evolving Europe, CPR30(2016)02-final. Strasbourg, 24.03.2016. URL: <https://rm.coe.int/autonomy-and-borders-in-an-evolving-europe-principles-frameworks-and-p/1680719262> (дата звернення 17.04.2021).

EU. Territorial Agenda 2030: A future for all Places. Informal meeting of Ministers responsible for spatial planning, territorial development and/or territorial cohesion. 1 December 2020, Germany. URL: https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/TA2030_jun2021_en.pdf

EUROPARL. Outermost regions (ORs) Fact Sheets on the European Union. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/100/outermost-regions-ors->

Demography Report 2010 / Commission staff working document – European Commission – Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion and Eurostat, the Statistical Office of the European Union – 2010 – P.1 – 141.

Журнал «Демографія та соціальна економіка» URL: http://dse.org.ua/archive/22/22_10.html

Раси і расовий склад населення. URL: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/727-rasi-i-rasovij-sklad-naselennya>